

Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo, 06.05.2020

Innspill - Høringsbrev -Rusreformutvalgets innstilling NOU 2019:26

MA – Rusfri Trafikk er en landsomfattende, frivillig medlemsorganisasjon som arbeider for rusfri trafikk og trafikksikkerhet.

Vårt langsiktige mål er at ingen skal dø eller bli skadet som følge av ruspåvirket kjøring.

MA – Rusfri Trafikk er positiv til intensjonen bak mandatet rusreformutvalget har fått fra regjeringen. Vi ønsker å bidra til samfunnets forebyggende innsats mot rusproblematikken og dens konsekvenser. Rus er også et betydelig problem i trafikken. Ulykkesanalysegruppene (UAG) til Statens vegvesen viser at i 2018 var rus en avgjørende årsak i 34 prosent av alle dødsulykker. Dette er 1/3-del av alle dødsulykker i 2018. Tallene for 2019 kommer først i juni.

Samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk, foreslås overført fra justissektoren til helsetjenesten. Bakgrunnen for rusreformen er en erkjennelse av at rusproblematikk i all hovedsak er en helseutfordring. Bruk og salg av narkotiske stoffer skal fortsatt være ulovlig, men vi opplever at en del ungdommer ikke klarer å skille mellom legalisering og avkriminalisering. Det ser ut for oss som at rusreformutvalget i sitt viktige og samfunnsaktuelle oppdrag ikke har klart å opprettholde en tydelig og god nok kommunikasjon på dette viktige skillet, selv om det presiserer at all tilknytning til narkotika fortsatt skal være forbudt.

Folkehelseinstituttet fastslår at 95 prosent av befolkningen ikke har brukt narkotika siste år, noe som er høyt sammenlignet med Europa. Vi må derfor ikke komme i en situasjon der ungdom tror at det er «lovlig» med narkotika. Narkotikabruk er ofte en medvirkende årsak til andre kriminelle handlinger som vold, kjøring i ruspåvirket tilstand, osv.

Samtidig avdekker Folkehelseinstituttets undersøkelse at når russ ble presentert for spørsmålet hvorvidt de ville prøvd cannabis dersom det var lovlig, så svarer opp mot 20 prosent at de ville forsøkt. Blant ikke-brukere i aldersgruppen 18 - 30 år svarer 22 prosent at de ville forsøkt cannabis om de ikke risikerte å bli arrestert. Vi ser med stor bekymring på en slik mulig utvikling, og en økning blant ungdom som vil

eksperimentere med narkotika. Forbudet mot bruk og besittelse av narkotika er et av de viktigste normdannende tiltakene for unge mulige førstegangsbrukere av narkotika.

Vi er glade for at det ikke legges opp til å avkriminalisere kjøring i ruspåvirket tilstand. Vegtrafikkloven § 22 Ruspåvirkning av motorvognfører foreslås uendret. Det er viktig for oss at politiets evne til å forebygge, etterforske og påtaleavgjøre i kampen organiserte mot nettverk og kriminelle bakmenn ikke må vanskeliggjøres ved å fjerne eller flytte hjemler fra lovgivningen. Den kostnaden samfunnet ville måtte betale for en slik svekkelse i politiets evne til å etterforske og avdekke, hadde vært enorm.

Vi ser allerede i dag, at politiet nedprioriterer ruskontroller langs veg. Utrykningspolitiet klarer å opprettholde sin trafikkkontrollaktivitet i Norge, men resten av politi-Norge sin kontrollaktivitet går drastisk ned. I fra 2005 til 2019 har antallet ruskontroller gått ned fra 1,8 mill. til 900 000. Antall rusanmeldte holder seg i underkant av 10 000 årlig. Politiets rustester som ble innført av UP i 2015 har ført til at flere som kjører i annen rus enn promille nå blir tatt. Vi vet at tilfeldige ruskontroller langs veg er med på å opprettholde den gode holdningen vi generelt har blant norske bilister, om at en ikke skal kjøre ruset. Konsekvensene av reduserte ruskontroller langs veg er at det viktige forebyggende arbeidet for å hindre ruskjøring, reduseres.

Politiet har en rekke forvaltningsoppgaver som har behov for informasjon om en persons bruk av og tilknytning til rusmidler for å kunne ivareta sine forvaltningsoppgaver. Det synes uklart hvordan utvalgets forslag vil påvirke dette. En viktig del er politiets forebyggende samfunnsoppdrag, der edruelighetsvurdering, uansett rusmiddel, er sentralt. Dette gjelder blant annet våpenkort, førerkort og kjøreløyve. Informasjon om personers bruk av og tilknytning til rusmidler, herunder illegale rusmidler, er relevant og viktig for at politiet kan ivareta disse oppgavene. For å kunne fatte vedtak om avslag eller tilbakekall o.l., er politiet avhengig av verifiserbare, innholdsrike og relevante opplysninger. Opplysningene kan for eksempel fremkomme av bekymringsmeldinger, rapporter, straffeattest, bøteattest, avhør, dommer osv. I sin utredning til utvalget peker imidlertid Politidirektoratet på at i praksis byr det på store vanskeligheter å påvise manglede edruelighet på annet grunnlag enn ved bøter eller innbringelser for beruselse/rus. Politiets avdekkingsfunksjon og etterforskningsmuligheter vil derfor være av stor betydning for at politiet kan ivareta sine forvaltningsoppgaver.

Når politiet ikke lenger vil ha anledning til å rus-teste eller ransake, vil det i praksis bli svært vanskelig å fremskaffe verifiserbare opplysninger om en persons rusbruk. Mengdene rusmidler utvalget foreslår skal være straffrie å besitte, vil også være av mindre betydning, all den tid politiet vil ha svært begrenset adgang til å sjekke om en person oppbevarer rusmidler på kroppen.

Norge vedtok i 2002 en Nullvisjon for hele transportsystemet; veg, bane, luft og sjø. Dette betyr en visjon om et transportsystem som ikke fører til drepte eller hardt skadde. Nullvisjonen gir oss noe å strekke oss etter. Samtidig gir den en tydelig retning for innsatsen, og et klart grunnlag for å gjøre prioriteringer. Den forutsetter et langsiktig, systematisk og målrettet arbeid fra alle aktører som påvirker transportsikkerheten.

Vanlige negative konsekvenser ved bruk av narkotika er at de kognitive funksjoner nedsettes, motorisk ferdighet, konsentrasjon og hukommelse påvirkes svært negativt. Ved å avkriminalisere bruk av narkotika vil trolig terskelen for bruk bli lavere, noe som fører til flere brukere, som igjen kan føre til at flere kjører i ruspåvirket tilstand.

Vi er bekymret for hva dette forslaget kan bety for trafikksikkerheten i landet.

Med vennlig hilsen
MA – Rusfri Trafikk

Elisabeth Fjellvang Kristoffersen
Generalsekretær

Anne Beate Budalen
Rådgiver trafikksikkerhet